

Гайдіна С.О.

здобувач вищої освіти

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

ПИТАННЯ ІНКЛЮЗІЇ В ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРИ: МОТИВАЦІЯ ДО ЧИТАННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ ТЕКСТІВ

***Анотація.** У статті акцентується увага на питаннях інклюзії в художній літературі. Наголошується на тому, що художні твори на тему інклюзії можуть мати значний вплив на наше суспільство та індивідуальний розвиток кожної особистості. Вона може створювати емоційний зв'язок між читачем та персонажами з особливими потребами. Твори на тему інклюзії можуть стимулювати читачів до пошуку розуміння та знань про особливі потреби та досвід людей з різними здібностями.*

***Ключові слова:** інклюзія, художня література, мотивація до читання, дитяча література, інклюзивна література.*

***Gaidina S. Issues of inclusion in the art space: motivation for reading and understanding texts.** The article focuses on issues of inclusion in fiction. It is emphasized that works of art on the theme of inclusion can have a significant impact on our society and the individual development of each individual. It can create an emotional connection between the reader and characters with special needs. Inclusion-themed works can stimulate readers to seek understanding and knowledge about the special needs and experiences of people with different abilities.*

***Key words:** inclusion, fiction, motivation to read, children's literature, inclusive literature.*

Актуальність дослідження. Інклюзія – це важлива тема, яка стає все більш популярною в сучасному суспільстві. Читання художньої літератури на цю тему може допомогти зрозуміти значення інклюзії та її вплив на життя людей. Деякі критики акцентують увагу на тому, що питання інклюзії в художній літературі може призводити до спрощення складних соціальних проблем. Вони стверджують, що інклюзія часто

зображується в певному ключі, де існують лише герої та злочинці, що облегшує складність і варіативність реального світу.

Критики наголошують, що така спрощена інтерпретація може призвести до стереотипів і недостатнього розуміння реальних проблем. Деякі критики також висловлюють сумніви стосовно мотивації авторів, які пишуть про інклюзію. Вони підкреслюють, що деякі автори можуть використовувати цю тему як спосіб залучити більше читачів і отримати підтримку за рахунок актуальності проблеми. Таке використання інклюзії може виглядати як маніпуляція або спроба комерціалізувати соціально важливу тему.

Однак, існують і критики, які підтримують включення теми інклюзії в художню літературу. Вони вважають, що такі книги допомагають підвищити усвідомлення і розуміння проблем осіб з інвалідністю або іншими вимогами, сприяючи побудові більш інклюзивного суспільства. Критики також відзначають, що художня література може надати читачам можливість почуттєво відчувати досвід осіб, які зазнають дискримінації чи соціального виключення, тим самим стимулюючи емпатію та співчуття [2, с. 34].

Метою статті є інформування про особливості художніх текстів на тему інклюзії та сучасні підходи до мотивування читання текстів у сучасному цифровому просторі.

Виклад основного матеріалу. У питанні інклюзії в художній літературі України досліджують різні групи людей. Зокрема літературознавці та критики досліджують інклюзію в художній літературі України, аналізують теми, персонажів та аспекти, пов'язані з інклюзивними практиками. Письменники включають деякі елементи інклюзії в свої твори, пропагують різноманітність, розуміння та прийняття інших. Дослідники та активісти займаються дослідженням та просуванням питань інклюзії в художній літературі. Вони вивчають літературні твори, аналізують роль художнього слова в формуванні толерантного суспільства та пропагують різноманітність у літературі. Урядові органи та неприбуткові організації дослідженням інклюзії в художній літературі з метою підтримки і просування різноманіття та включення української літератури.

У сучасному світі існує проблема, що стосується мотивації дитини до читання текстів на тему інклюзії. Сьогодні відомі дієві способи, за

допомогою яких можна допомогти мотивувати дитину читати тексти на тему інклюзії. Треба знайти книги, які захоплюють інтерес дитини. Тут фахівці рекомендують пошукати книги, які відповідають інтересам певної дитини. Наприклад, якщо дитина цікавиться футболом, можна знайти книгу про інклюзивні спортивні команди або історії успіху спортсменів з особливими потребами.

Бажано використовувати візуальні матеріали. Для цього потрібно знайти ілюстровані книги або журнали, які візуально приваблюють дитину. Візуальні матеріали можуть зацікавити її більше, і це може стимулювати її бажання читати. Фахівці рекомендують поділитися ентузіазмом. Якщо доросла людина виявляє інтерес до теми інклюзії, ваша дитина, ймовірно, буде більш зацікавлена. Бажано розповідати їй про цікаві факти, історії або події, пов'язані з інклюзією.

Потрібно використовувати читання як можливість для обговорення. Після прочитання тексту про інклюзію, обговоріть з дитиною його зміст. Запитайте її думку про те, що вона прочитала, і що вона вважає важливим у створенні інклюзивного суспільства. Це може сприяти глибшому розумінню теми і стимулювати бажання дізнаватися більше. Дитині можна запропонувати читати разом. Це може бути спільне читання книги або перегляд статті в Інтернеті. Обговорюйте з нею прочитане і відповідайте на всі її запитання. Таке спільне читання може бути веселою та пізнавальною активністю для вас обох. Рекомендовано шукати додаткові ресурси. Можна знайти додаткові ресурси, такі як відео, подкасти або вебінари, які розповідають про інклюзію. Це може розширити знання дитини про тему і надихнути її на подальше читання [4, с. 15].

Бажано постійно нагадувати дитині, що читання – це важлива навичка, яка розширює її світогляд і дає можливість дізнаватися багато нового. Після прочитання навіть невеликого тексту, дитину треба хвалити, зокрема акцентувати увагу на її зусиллях та зацікавленості у читанні, підтримувати її у пошуку нових матеріалів на тему інклюзії.

Тема інклюзії в дитячій літературі набуває все більшої популярності, дозволяючи дітям зрозуміти, що різність це не щось, чим потрібно лякатися або виключати. Вона надає можливості дітям і дорослим ознайомитися з ідеєю включення всіх людей у суспільство без незаснованих обмежень. Дитяча література на тему інклюзії допомагає

дітям розуміти світ, в якому вони живуть, і навчає їх приймати та поважати різноманітність. Здебільшого це розширення світогляду, побудова співчуття та емпатії, підтримка самовизначення, профілактика булінгу, розвиток соціальних навичок тощо [6, с. 233].

Інклюзивна література надає дітям можливість бачити світ з різних перспектив, розуміти, що кожна людина має свої унікальні потреби та здібності. Книжки на тему інклюзії допомагають дітям почувати та розуміти емоції людей, які можуть бути іншими від них. Це може зміцнювати їх здатність до співчуття та розуміння. Книги про інклюзію допомагають дітям зрозуміти, що незалежно від їхньої відмінності, вони заслуговують на повагу та можуть бути своїми. Це може укріплювати їх позитивне самовідчуття та віру у себе [10, с. 182].

Інклюзивна література допомагає усвідомити дітям важливість толерантності та поваги до всіх людей. Вона надає знання та інструменти, які допомагають уникати булінгу та нерозуміння. Інклюзивна література стимулює дітей розуміти, як взаємодіяти з іншими людьми, незалежно від їхніх характеристик чи особливостей. Вона навчає технікам спілкування та співпраці.

На сьогодні відомо безліч переваг, що стосуються читання творів на тему інклюзії. Однак попри велику кількість позитивних аспектів, хочеться зупинити увагу на недоліках. Деякі тексти на тему інклюзії можуть ненавмисно створювати стереотипи або спрощувати складні проблеми. Наприклад, можуть бути представлені тільки позитивні або ідеалізовані зображення осіб з особливими потребами, що не відображають реальності [5, с. 11].

Деякі тексти можуть не враховувати різноманітність досвіду та перспектив людей з особливими потребами. Вони можуть представляти лише одну або декілька груп, залишаючи без уваги інші важливі аспекти інклюзії. Певні тексти можуть використовувати негативні стереотипи або неправильно зображати людей з особливими потребами. Це може спричиняти негативні уявлення та приховану дискримінацію.

Художні твори на тему інклюзії можуть не враховувати реальні виклики та складнощі, з якими стикаються люди з особливими потребами. Вони можуть пропонувати ідеалізовані ситуації, які не відображають повністю реальну життєву дійсність. Деякі тексти можуть фокусуватися на індивідуальному рівні, не розглядаючи системні

проблеми, що призводять до недостатньої інклюзії. Вони можуть не звертати уваги на структурні перешкоди та необхідність змін у суспільстві [3, с. 276].

Важливо пам'ятати, що твори на тему інклюзії повинні бути критично оцінені та розглянуті в контексті ширшої дискусії про інклюзивність. Необхідно забезпечити багатогранний підхід до теми, включаючи різні перспективи людей з особливими потребами. Художня література на тему інклюзії може мати значний вплив на наше суспільство та індивідуальний розвиток. Вона може створювати емоційний зв'язок між читачем та персонажами з особливими потребами. Це дозволяє нам уявити себе у їхній шкірі та почути їхні голоси, що розширює наше розуміння та сприяє розвитку емпатії. Художня література може допомогти розірвати стереотипи та передбачені уявлення про людей з особливими потребами. Вона може показати широкий спектр можливостей, здібностей та досвіду цих людей, руйнуючи уявлення про них як про обмежену групу [7, с. 112].

Художня література може стати каталізатором для обговорення теми інклюзії та пов'язаних питань. Вона може спонукати до роздумів про права та потреби людей з особливими потребами, а також до пошуку способів створення більш інклюзивного суспільства. Художня література може мати великий вплив на формування свідомості, особливо у дітей та молоді. Вона може допомогти сформувати позитивне ставлення до різноманітності, розуміння поваги до всіх людей [9].

Читання художніх творів на тему інклюзії сприяє розвитку літературної грамотності та навичок аналізу та критичного мислення. Це допомагає розвивати мовленнєві та когнітивні навички, а також розуміння художнього вираження. У цілому, художня література на тему інклюзії може впливати на наше сприйняття, свідомість та взаємодію з людьми з особливими потребами. Вона може стати інструментом для зміни уявлень, побудови більш інклюзивного суспільства та розвитку нашої особистості.

Сприйняття творів на тему інклюзії може бути індивідуальним і залежати від досвіду та перспективи кожної людини. Деякі люди можуть знайти в творах на тему інклюзії персонажів або ситуації, з якими вони можуть ідентифікуватися. Це може сприяти почуттю приналежності та розумінню. Тексти на тему інклюзії можуть викликати різні емоції у

читачів, включаючи співчуття, радість, гнів або здивування. Вони можуть пробуджувати почуття та стимулювати емоційну відповідь [8, с. 84].

Твори на тему інклюзії можуть розширити світогляд читачів, допомагаючи їм побачити світ з іншої перспективи. Вони можуть розкривати нові аспекти життя та викликати роздуми про соціальні проблеми та нерівності. Твори на тему інклюзії можуть стимулювати читачів до пошуку розуміння та знань про особливі потреби та досвід людей з різними здібностями. Вони можуть привести до питань, досліджень та глибшого розуміння теми. Твори інклюзивної тематики можуть надихати читачів до дії та змін у своєму оточенні. Важливо пам'ятати, що сприйняття творів на тему інклюзії може бути різним для кожної людини. Важливо відкрито слухати та поважати різні думки та реакції інших людей на ці твори.

Твори на тему інклюзії навчають багатьом важливим речам. Здебільшого вони допомагають нам розуміти та сприймати досвід людей з особливими потребами. Вони розкривають нам різноманітність здібностей та викликів, з якими стикаються ці люди, і допомагають нам побачити світ з їхньої перспективи. Окрім того, твори на тему інклюзії стимулюють розвиток емпатії та співчуття. Вони допомагають нам відчути інші емоції та переживання, що зближує нас з людьми з особливими потребами та сприяє створенню сприятливого середовища для всіх.

Схемографіка творів на тему інклюзії може бути різноманітною, залежно від конкретного твору та його автора, зокрема може включати: головних персонажів, сюжетну лінію, тематичні символи, текстові елементи, взаємодію персонажів тощо. Схемографіка може включати зображення головних персонажів твору, включаючи осіб з особливими потребами, які відіграють ключову роль у розповіді. За допомогою схемографіки можна відобразити основні етапи або події, що відбуваються в творі на тему інклюзії. Це може бути представлено у вигляді стрілок, ліній чи символів, що з'єднують різні елементи.

Схемографіка може містити символи, які відображають основну тему інклюзії, такі як пазлові шматочки, різнокольорові руки або символічні зображення, що позначають різноманітність та включеність. Вона може включати текстові описи або цитати з твору, які доповнюють зображення та допомагають розуміти його основний зміст. Схемографіка

може показувати взаємодію між різними персонажами, яка підкреслює ідею інклюзії та співпраці [1, с. 41].

Важливо зазначити, що схемографіка може бути унікальною для кожного твору, і автор може використовувати різні елементи, щоб передати власні ідеї та повідомлення. Схемографіка є одним із способів візуального вираження та створення зв'язку з аудиторією, допомагаючи їм краще розуміти та сприймати твір на тему інклюзії. А коли інформація подається більш наочно, та вона буде сприйматися краще.

Висновки. Твори на тему інклюзії допомагають розбити стереотипи та упередження, пов'язані з людьми з особливими потребами. Вони показують, що кожна людина має свої унікальні здібності та внесок у суспільство, незалежно від своїх фізичних або розумових можливостей. За допомогою таких творів можна наголосити на важливості створення інклюзивного середовища для всіх людей. Розуміємо, що кожна людина має право на доступ до освіти, роботи, культури та інших сфер життя, незалежно від своїх особливостей. Твори на тему інклюзії сприяють розвитку комунікаційних навичок, які є важливими для взаємодії з різними людьми. Вони навчають нас слухати, розуміти та поважати думки та переживання інших, що є важливим для побудови взаєморозуміння та гармонійних відносин.

Уведення теми інклюзії в дитячу літературу відкриває нові можливості для навчання дітей сприймати світ навколо себе з толерантним та відкритим розумом. Вона надає шанси для збереження та підтримки різноманітних індивідуальних потреб дітей та введення їх у гармонійну суспільну взаємодію. Твори на тему інклюзії виконують важливу роль у формуванні нашого світогляду, розумінні соціальних проблем та створенні більш інклюзивного суспільства. Вони надають нам знання, навички та інструменти, необхідні для розбудови більш справедливого та рівноправного світу.

Література

1. Забаренко А. Ю., Шарова Т. М. Провідні мотиви повісті Дзвінки Матіяш «Марта з вулиці Святого Миколая». *Українські студії в європейському контексті*: зб. наук. пр. 2020. № 2. С. 41–48.
2. Засенко В. В., Колупаєва А. А. Реформування спеціальної освіти у країнах пострадянського простору. *Дидактичні та соціально-*

- психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб. Випуск 6. К.: Науковий світ, 2005 С. 33–39.*
3. Казачінер О. С., Ганіна Н. В. Тема людей з особливостями психофізичного розвитку в сучасній художній дитячій літературі. *Молодий вчений*. 2018. № 4(1). С. 276–279.
  4. Колупаєва А. А. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір як напрям гуманізації системи освіти. *Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні. К.: Крок за кроком. 2007. С. 14–20.*
  5. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна». 2019. С. 10–12.
  6. Стрельнікова О. О., Єсіна Н. О. Поняття та сутність соціальної інклюзії у соціальній роботі. *Сучасне суспільство*. 2019. № 1. С. 233–241.
  7. Шаров С. В., Шарова Т. М. Художній простір на тему інклюзії як засіб соціалізації в суспільстві. *Пріоритетні напрямки розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (9-10 серпня 2019 р., м. Одеса). 2019. С. 112–115.*
  8. Шарова Т. М. Художня література як засіб соціальної реабілітації людей з обмеженими можливостями. *Літні наукові підсумки 2019 року: XVIII Міжнародна науково-практична Інтернет конференція: тези доповідей, Дніпро, 5 червня 2019 р., 2019. С. 84–89.*
  9. Шевченко Ю. В. Соціалізація дітей з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти в Україні. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. пр. Вип. 9, у 2 т. / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2017. URL: <https://bit.ly/3RIUK1Q>.*
  10. Derkachova O., Ushnevych S., Tytun O. Inclusive space in the literature for children. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2020. № 22. P. 182–188.